

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Од научното и стручното советување „Македонско прекршочно право – проблеми“

Здружението за кривично право и криминологија на Македонија на 16-ти декември 2015 година одржа научна и стручна расправа на тема „Македонско прекршочно право – проблеми“. На расправата беа поднесени вкупно 22 реферати, соопштенија и предлог – дискусии. Одржувањето на расправата беше помогната од страна на ИРЗ – Германската фондација за меѓународна правна соработка. На расправата учествуваа вкупно 40 научни работници, професори, истражувачи, адвокати, судии и јавни обвинители.

1. Научниот и истражувачкиот интерес на Здружението за кривично право и криминологија на Македонија беше одреден од следните фактори:

- Прекршоците претставуваат казнени дела под чии удар се наоѓаат огромен број на граѓани непостоење на јасна евиденција за тоа колкав е бројот на граѓаните што се казнети за сторен прекршок, при што се смета дека повеќе од еден милион граѓани од сите категории се казнети од надлежните органи за сторен прекршок. Во криминологијата и казненото право овој факт сам по себе се смета за доволен за тоа прекршоците и прекршочното право да бидат предмет на сериозен, продлабочен интерес и ангажман на науката.
- Прекршочното право е оној правен систем со кој државата и нејзините органи настојуваат да го одржат јавниот мир и поредок, да ја одржат општествената и правната дисциплина на граѓаните и општеството, да ги афирмираат општествените, правните и моралните вредности врз кои се обезбедува заедничкото живеење и комуницирање на граѓаните во

општеството, се афирмираат и заштитуваат и се надградува системот на општоприфатени вредности и норми.

- Секој дел од човековиот живот и работа, од неговото раѓање до умирање е покриен со правни норми, чие почитување се обезбедува од страна на државата и нејзините органи со примена на санкции и казни. Нема област од општествените односи во која е присутен човекот, која не е регулирана со прописи и санкции. Огромниот број на казнети лица за сторени прекршоци, покажува дека општествената дисциплина во нашата држава е на многу ниско ниво. Прашање е како да се обезбеди ефикасно делување и примена на прекршочното право во подигнувањето на општествената дисциплина (Собранието на град Скопје кое настојува да го разубави градот, се жали дека несовесните и неодговорните граѓани ги крадат цвеќињата на јавните места и паркови. Ги уништуваат канделабрите и јавните светилки, не ја одржуваат јавната хигиена на градот и др.) со што на градот му нанесуваат големи материјални штети.
- Прекршокот како казнено дело, спаѓа во нашиот казнен систем во кој спаѓаат и кривичните дела и други видови на социопатолошки појави. Прекршокот се дефинира како полесно кривично дело, сторено од небрежност. Критериум за негово одредување е кривичното дело и санкциите предвидени за него. Но во конституирањето на прекршоците во одделните закони и пропишувањето на санкциите за нив, се одлучува за прекршоците да се применуваат санкции потешки од оние што се пропишуваат за кривичните дела. На теоретски и легислативен план неопходно е да се утврдат критериуми за разликување на овие два вида казнени дела.
- Се покажува како неопходно да се изврши кодификација на прекршочниот правен систем: прекршоци како правни казниви постапки и санкции за истите, со што ќе се обезбеди еднаквост и рамноправност на граѓаните пред законот и казнените органи.

- Овие и уште многу други неразрешени прашања во прекршочниот правен систем доведуваат до многу чести повреди на загарантираните со Устав права и слободи на граѓаните со што се руши и не се почитува основниот постулат врз кои е со Уставот одредена нашата држава: „Правна држава која функционира врз принципите на законитост, легитимитет, легалитет и владеење на правото“.
- 2. Со осамостојувањето на Република Македонија и донесувањето на Уставот во 1991 година, се пристапи кон создавање на новиот казнен систем и во тој ред и Закон за прекршоци, кој се донесе и стапи на сила во 2004 година. Со неговото донесување се пристапи кон изградување на новиот прекршочен правен казнен систем. Овој закон е граден и поставен врз основниот принцип: **Прекршочното право како превентивно право**“, што дојде до израз преку системот на санкции, напуштање на казната затвор за прекршоци и воведувањето на алтернативни мерки и други институти преку кои дојде до израз концептот на **ресторативната правда**.
- Овој закон во практичната примена, брзо ги покажа своите слабости и недоследности, при што со Уставниот амандман XX, како и одлуките на Уставниот суд на РМ се внесоа измени со кои целиот прекршочен систем се постави на други основи: Не се разреши прашањето на односот: кривично дело – прекршок, во името и настојувањето на ажурноста и ефикасноста на судовите и воопшто на прекршочната постапка Уставниот амандман пренесе надлежност за водење на прекршочна постапка и изрекување на прекршочни санкции врз управните органи, овластени со закон да постапуваат во прекршочната постапка. На тој начин со Уставот се наруши начелото: казнувањето, водењето на казнени постапки, примена и изрекување на казнени санкции се исклучиво судска надлежност. Со ова решение се доведе и до напуштање на принципот на поделба на власта. Изрекувањето на казнени мерки, само како исклучива надлежност на судската власт „Навлегување на извршната власт во сферата на пропишувањето на

прекршоците како казнени однесувања и пропишување на санкции и мерки за истите. Ова решение уште е во сила и има за последици:

- нарушување на принципот на поделба на власта со кој се одредува надлежноста на судството и неговата независност и самостојност во однос на другите две власти.
- Двете власти не ја пропуштија можноста да навлезат во подрачјата на надлежностите на судската власт: едните во донесувањето на законите и на оние што се однесуваат на судската власт, а на извршната власт во примената на законите.
- Оваа законска можност, брзо се оствари на тој начин што во сите министерства и Владата, се формираа посебни комисии, кои постапуваа во прекршочна постапка и изрекуваат санкции. Нив ги формираат и основаат Министерствата кои се јавуваат и како органи со влијание врз работата на овие органи.
- Владата, извршните органи и Комисиите за постапување по прекршоци, ја презедоа функцијата за пропишување на прекршоците и санкциите за нив во специјалните закони кои ја регулираат материјата на надлежност на министерството или друг правен орган. Притоа се јавија и многу проблеми и разлики во однос на пропишувањето на прекршоците и нивно разграничување со кривичните дела,
- При работата на оваа проблематика посебно значење доби пропишувањето на санкциите и мерките за секој прекршок кои многу често се повисоки од оние што се пропишуваат со Кривичниот законик за кривични дела (Глобата како главна казна за прекршоците и нејзиниот однос со паричната казна во КЗ).
- Преку овие активности, Владата, министерствата и другите органи во делот на извршната власт ја презедоа надлежноста и навлегоа во судството, при што ја нарушија неговата независност.
- Во областа на процесно правната проблематика, се појавија проблеми особено по основањето на Управните судови и дефинирањето на постапката

и надлежностите пред овие органи. Управните органи навлегоа и во жалбената постапка по прекршоците која беше исклучива надлежност на судот.

3. На научното и стручно советување – учесниците во своите реферати, соопштенија и презентации укажаа и на други проблеми на кои наидуваа од страна на надлежните органи, особено адвокатите во заштитата на правата и слободите на граѓаните во прекршочните постапки. Општиот заклучок е дека прекршочното право и прекршочниот систем претставуваат научно, теоретско и емпириско истражувачко подрачје на кое треба да се обрати соодветно внимание насочено кон изградување на кодифициран систем на прекршочното право преку кој и во кој ќе се разрешат општите проблеми на прекршочното казнување и прашањата од теоретска, легислативна и практична природа што се изразуваат низ односот на општиот закон за прекршоци и односот на специјалните закони.

4. Во рамки на вториот панел од годишното советување на тема ***„Предностите на ресоцијализацијата наспроти казнувањето кај малолетничката деликвенција“***, во кој како панелисти, свое излагање имаа: г-дин Мариус Филдер, постојан твининг советник на ИРЗ – Косово, проф. д-р Гордана Лажетик Бужаровска и проф. д-р Татјана Велкова. Г-дин Мариус Филдер, говореше за предностите на ресоцијализацијата наспроти казнувањето кај малолетничката деликвенција, правејќи споредба на регионалните законски решенија со германските искуства на оваа тема. Филдер истакна дека покрај правно, прашањето за малолетничката деликвенција претставува многу важно социолошко и психолошко прашање и затоа кон него треба да се постапува со особена внимателност. Проф. д-р Гордана Лажетик Бужаровска во своето излагање на тема ***„Диверзионите облици на постапување според Законот за правда на децата“***, ги образложи законските аспекти и нагласи дека клучно во постапувањето, согласно законодавството, е концентрираноста и фокусот кон

детето и семејството, а преку постоењето на акцентирана специјална превенција, преку откривање на причините кои довеле до сторувањето на кривичното дело. Проф. д-р Татјана Велкова од Факултет за детективи и безбедност при ФОН универзитет во своето излагање на тема „Правдата на децата (малолетничка правда) – термилошко усогласување или чекор кон практична имплементација?“ говореше за правдата на децата низ дилемата дали таа правда значи термилошко усогласување или чекор кон практична имплементација. Проф. Велкова нагласи дека недоволно е само да постојат законски решенија, туку мора да се види и праксата на судовите и другите органи во постапувањето по овие предмети. Во дискусијата меѓу учесниците, во која збор зедеа судии од Врховниот и Вишиот управен суд на РМ, обвинители, правни експерти и адвокати на која се потенцира значењето на донесување на валидни заклучоци и препораки кои ќе бидат испратени до сите надлежни институции за со цел бидат земени во предвид при донесување на следни законски измени и дополнувања.

Проф. д-р Љупчо Арнаудовски,

Главен и одговорен уредник

на Македонската ревија за казнено право и криминологија